

VAQIF OSMANOV

"MƏN BAL YIĞAN ARIYAM"

Bu günümüzün ünlü qazi şairi, dəyərli qardaşım Süleyman Abdulla Dərbənd səfərindən qayıdanda mənə çox qiymətli "hədiyyə" gətirmişdi. Yolüstü Ağstafada şair abisi Saqif Qaratorpaqla görüşüb hal-əhval tutanda Saqif müəllim ona bir kitab verib ki, mənə çatdırsın. Bu gözlənilməz sürpriz əsl sözün qəhətə çıxmaq dərəcəsinə çatdığı by günümüzdə mənim poeziya zövqümü zənginləşdirdi, tərəvətləndirdi.

"Üç addım"ın hər addımını ayrı-ayrılıqda qarış-qarış ölçdüm, biçdim. "Mən bal yığan arıyam" deyən şairin poeziyasının şəhdi-şəkəri ağzımızı, zövqümüzü az tapılan təbii dadla, həqiqi sözün şirəsindən yığılan balla şirinləşdirdi.

Şairləri "sözə büküb" müqəddəs varlıq kimi qoruya bilməyən qələmin "qəbir qazdığı", söz aşıqlərini "fətir-fətir yeyən, qəbir-qəbir geyən" bu zalım dünyada yenə də ən ülvi varlıq sözmüş. "Şairlərsə taleyin ovudur", zaman isə onların "bircə qaşığı qanına" susayıb, quduz yalquzaq kimi. Saqif müəllim də sadəlövhəsinə "baxıram əlində qaşığı görünmür" ümidiylə imdad gözləyir. Saf şair qəlbi necə anlasın ki, şairlərin qanını çömçə-çömçə içirlər, çay qaşığı ilə yox. Heyf ki, "izimizi işiq bilənlər" azalıb, həsrətin qoxusunu anlayanları, həsrətin izinə düşüb gedənləri" yalquzağa bənzədənlər çoxalıb.

Dünya savaş meydanına çevrilən gündən bəşərin şüurlu övadları bir-birinə yağı oldu, özümüzlə ilk döyüşə sözlə yox, xəncər davasıyla başlamışıq, harada qaranlıqları aydınladan iynənin ulduzu qədər işiq görürük, onun başını bir zərbə ilə üzməyə hazırıq. Zülmətə aşıq olanlar azalmasa hələ çox axtaracağıq öləziyən mənəvi dəyərləri. Belələri həyasız pərpətyün kimi əl-ayağa dolaşsa da, anlamırlar ki, haqq xəncəri "qorxağın əlinə, belinə yatmaz".

"Üç addım" doğrudan da üç uğurlu addım imiş. Hər şeirin sirlə dünyasına aqah olduqca addım səslərinin içində - ilahi poetik duyğuların dəryasında gah üzürsən, gah gəzirsən, gah da uçursan. Budur, sözün sehri, gücü!..

"Üç addım" - ömrü gah öyən, gah söyən bəşər övladının

yaşamının üç pilləsi - gənclik, yetkinlik və nuranilik. Şair ömrün hər pilləsinin nəğmələrini durna qatırı kimi elə sıralayıb ki, orada yolundan sapan, yorulub, zəifləyib qatardan geridə qalan durnaya rast gəlmirsən. Bu şeirlər nizamlı əsgər kimi düzülüb poeziyanın gah buludlu, gah da aydın göylərində - gənclikdən yetkinliyə, yetkinlikdən müdrikliyə, müdriklikdən isə keçdiyimiz kələ-kötür yollarda qalan şirin və acı xatirələrə doğru yoldadı. Şair ömrü həmişə səfərdədi. "Hər xatirə əl-çatmayan bir adadı", nə vaxtsa keçdiyimiz yollarda qalıb. "O uzaq, yaşıl ada"da (Vaqif Səmədoğlu) qalanlara bizim əlimiz çatmasa da, xatirələrin əli çatır. Xatirələr quştək uçub geri dö-nən, xəbər gətirən simsiz teleqraf telləridir...

Saqif Qaratorpaq indi bu addımın hansındadır? Poeziyasevərlər cavablandırsın bu sual. Mən bilirəm ki, həssas, dəqiq və qərəzsiz söz vurğunları Saqif müəllimi nə uşaqlaşdıracaq, nə gəncləşdirəcək, nə də piraniləşdirəcəklər. Şair "Sevgi öldürmür, ancaq, dəli edir adamı", yaxud,

"Ümidlərin yarpaqları tökülüb,

İndi könül evinin divarı da mamurdu", - desə də, "aldanma şair sözüne" deyən dahi Füzuliyə inanmamaq da olmur. Eşqin, sözün dəlilləri bu dünyanın ən ağıllıları deyilmi, Məcnun kimi, Füzuli kimi...

Kitaba önsöz yazan şair İbrahim İlyaslının fikri maraqlıdır: "Şair Saqif Qaratorpağın mövqeyini mən də bu cür təsəvvür edirdim: "Müəyyən zaman kəsiyində söz deformasiyaya məruz qala bilər. Ancaq o, nəyisə unuda bilməz. Söz insandan etibarlıdır. O, köləliyi sevmir və itaətdən çıxandır, həm də ifşa edəndir. İsgəndərin sirrini faş edən qamış tütək kimi..." Bu cür düşünən şairin sözün məsuliyyətini dərinəndən dərk etdiyinə, dərk etdiyindən dolayı da nəyi və necə yazdığının fərqi-ndə olduğuna kimsədə şübhə yeri qala bilməz..."

Süleyman Abdullanın Saqif Qaratorpaq poeziyası barədə fikri daha orijinaldır: "Saqif müəllimin şeirlərini oxuyanda gözümün önünə çiyninə pəncəyini atıb, qayğılarını belinə şələ-

ləyib kəndin içi ilə asta-asta yol gedən bir müdrik gəlir".

Şair dünyanın acı mənzərəsini iki bəndlə elə təsvir edir ki, sanki istedadlı rəssam-filosofdur:

*Tiyəsiz xəncərlər göz qamaşdırır,
Gizləyə bilmirik "heyvətimizi".
Yaltaqlar yığılıb "muzey" açdırır,
Rəflərə qoyuruq qeyvətimizi.*

*İtir yavaş-yavaş sözün ovxarı,
Korşala-korşala tiyəsiz qalır.
Üstündən ötdükcə vaxtın axarı,
Gümüş xəncərimiz yiyəsiz qalır.*

Ramiz Rövşən demişkən, Saqif müəllim də sözün tozunu alır, zərgər kimi onu cilalayır, saflaşdırır. Həm də sözlə az tapılan inci kimi davranır, qorxur ki, xərclənib tükənər. Axı qiymətli nəsnelərin qədrini bilmək lazımdır. Qədrini bilməsək ömrümüz boyu axtaracağıq, Moşu xoşbəxtliyə qafiyə axtaran kimi:

*Xoşbəxtliyi daş bilib
Kimsə atdı quyuya,
İndi xoşbəxtlik üçün
Hamı baş vurur suya.*

"Susamışam bir içim söz üçün". Budur, söz adamının həyat və yaradıcılıq leytmotivi! "Bir içim söz"ü birnəfəsə başına çəksə də ömrü boyu sözün ilahi yangısı onu tərək etmir. Bir içim saf su kimi, söz yükü də həmişə şairlə qoşa addımlayır, onunla qol-boyundur:

*Söz yüküdü, çiyinizdən atmaq istəyirik,
Sözlə baş qatmaq istəyirik,
Şöhrətə çatmaq istəyirik.
Öləndə də
Sözün kölgəsində yatmaq istəyirik.*

Saqif Qaratorpaq hansı mövzuda yazmadığından asılı olmayaraq təbiidir, dili səlisdir, ona görə də inandırmağı, düşündürməyi bacarır. Təbiətlə sevginin vəhdətini bir neçə misrada necə incəliklə təsvir edir, lap Hüseyn Arif kimi:

*Qonşuyuq...
Aramızda bir arx...
Arxın üstündə balaca bir körpü, -
Yazda sel yuyub aparacaq...
Qəribədir,
Bizi ayırır su,
Qovuşdurur torpaq...*

Şairin "Kişi sözü" şeirinin əvvəlində bir anlatması var: "Kəndimizdə hər papaq qoyana kişi demirlər". Bəli, o kənd də böyük Oğuz - Türk dünyasının bir yurd yeridir. Papaq xalqımızın kişilik kriteriyalarından biridir, namus, qeyrət mücəssəməsidir. Heyf ki, mənəvi dəyərlərimizdə də assimilyasiya, eroziya hallarına indi daha çox rast gəlirik. Bu xalqın yaxşı papaqçıları da, qeyrətli papaq sahibləri də olub və olacaq. "Su həmişə axacaq axdığı yerdən!" Bu da şair inamıdır.

"Bu gününü də yola salıb dəfn eləyən, dərđini, qəmini baha satıb kef eləyən, sevdası bir qırıq ney, bir içim su olan, onu da çalıb, içib səhv eləyən" şairin lirik qəhrəmanının sonrakı

təsəllisinə, günahkar "öz"ünə haqq qazandırmasının dəliliyə baxın:

*Dünya qopur, kərdi hamı,
Köhnə tamahkərdi hamı.
Gördüm günahkərdi hamı,
Mən də məni əfv elədim.*

Saqif müəllimin nostalji duyğuları da, belə demək mümkünsə, qəribədir. Şairlik özü qəribə sənətdir əslində. İnsan nə qədər qəlbinin işığında yaşayar, ürəyinin yağını yeyər və ətrafdakıları da bu nemətlərə qonaq eləyər? Mətləbdən uzaq düşməyə. Söhbət nostalji duyğulardan gedirdi. Şairin lirik "mən"i elə hər an qonşunun kiçik oğlunun qapını döyməsini gözləyir. Mən bilmirəm nə vaxt gəlib həsrətə son qoyacaq o balaca xilaskar:

*Bir otaq küncü olsun,
Bir azca sevinc olsun.
Şəklin baxsın divardan,
Qonşunun kiçik oğlu
Qapını döysün hərdən,
Söyləsin ki, ay əmi,
Bir qız soruşur səni.*

Şair başqa bir şeirində sevginin "təklilik adlı sazaqda kövrəlib üşüyən, illər durnatək köçüb sözüne baxmayan, oğul-uşaq, qardaş da onu anlamayan, hər səhvə göz yumub üstəndən ke-

çən" mərhəmətli vaxtında qapısını döyəcək "o qız" a müraciət edir, özü də mahir sinoptik kimi:

Ürək yaman kövrəlir yaş ötəndə, bilirəm,

Qarmı gəlir, yağışını yel asəndə, bilirəm.

Ürəyində nə varsa, deməsən də bilirəm, -

Əgər mənə deməsən, bəs kimə deyəcəksən?!

Hüseyn Arifin "Sən dərsə gəlməyəndə" şeirini yeniyetmə vaxtımızda - qəlbimizdə ilk sevgi tumurcuqları görünəndən çoxumuz əzbər bilirik. Sadə və yadda qalan dillə yazılmış (əslində şairin bir böyüklüyü də budur) bu fikir tutumlu şeirə nəzirə - "Son zəng"də Saqif Qaratorpaq bizi gəncliyimizə aparır. "Lövheyə dovşan şəkli çəkməklə sevdiyimiz qızı cıratdıgımız, qızların üst-başına su sıçratdıgımız, partanın üstünə bir gözəlin adını yazdıgımız" illərin "sevgi ssenarisi" bütün bölgələrdə eyni imiş, Ağstafada da, Gədəbəydə də, Balakəndə də, lap elə Zəngilanda da:

Ürəyim bərk döyünür, son zəngə bir az qalır,

Köksüm altda alovum, o qoyduğun köz qalır.

Hərədən bir xatirə, bir-iki də söz qalır...

Bu gün səndən ayrılıb gedir balan, a məktəb!

Mən əlvədə demirəm, bir də salam, a məktəb!

Yadımdamı, a məktəb?!

Şair təbiəti əla duyduğundan sözlə mənərələri yaratmağı, sözün sehiri ilə təbiət gözəlliklərinə yeni mənə verməyi bacarır. "Sarmaşığın, yarpızın göy ovcunda göllənən yağış, boyunu burub duran yetim moruq kolları, hirs soyuyub sakitləşən çay, göy gözləri yol çəkən sırıldağan bulaq" və digər yüzlərlə təbiət tablolarını Saqif Qaratorpaq söz fırçasıyla çəkib.

Şair çərxi-fələyin atışlarmaz gərdişlərini beş bəndlik qoşmaya elə yerləşdirib ki, orada bir hecalıq gərəksiz söz belə tapmaq çətindir. Klassik şeir nümunəsindən seçilməyən "Qağa" qoşmasında olduğu kimi. Bu bir ömrün nisgilli dastanıdır, bəlkə də. Ömrün hər anının sevincini, kədərini, həlimləşən nuranilik anlarında ürəyin sızıldılarını, "insanın çör-çöp, zamanın sac, səxavətin başlara tac, tamahkarın ömrü boyu ac, tox olanın binadan tox olduğu" əyyamda şair şirin və kövrək duyğularla hamını ovundurur ki, "ağlama, var olan bir gün də yox olur, qağa":

Bu gödək ömrümüz bir çimir yuxu,

Əzrayıl ayırmaz ac ilə toxu.

Nəfsinə qul olub alçalır çoxu,

Kimsə düzliyündən yıxılır, qağa!

Saqif Qaratorpağın "Üç addım"ın "ikinci addım"ını "Könül nəğmələri" adlandırmaq olar. Yuxarıda vurğuladığım kimi, şair kitabdakı poeziya nümunələrini elə ustalıqla sıralayıb ki, addımdan addıma müdriklik də artır:

Daş üstünə bir daş qoy

Vaxt başa çatanacan,

Başın daşa çatacaq

Sən daşa çatanacan.

"Çevrilib gecələr seh damlasına, gündüzün ağrısı canından çıxan" şairin "gerçəyindən çox "bəlkə"si olan ömrü" boyu "ümidəndən ikiəlli yapışsa da" yenə narahatdır. "Axı ömrü deyil əyilib ələ baxıb yaşamaq, yaltaqların işidi öl-ölə yaşamaq".

Şairləri addım-addım, pillə-pillə, qətrə-qətrə, gilə-gilə, üzünə gülə-gülə, tərifiyləyib şirin dillə öldürülən dövrəndə, vallah, "əzabdı qana-qana, bilə-bilə yaşamaq" - Nəsimi, Hadi, Cavid, Sabir, Müşfiq, Əhməd Cavad kimi...

"Bu da belə bir ömürdü, yaşadım" (Məmməd Araz) təsəllisindən başqa nə qalır ki? Şairi də sözün Məcnunu edən bəlkə elə "qana-qana, bilə-bilə yaşamaq"dı, Saqif Qaratorpaq?! Mən də bilirəm siz haradasınız, söz adamı dərddə əkizdir:

Sevinc baha, qəm ucuz,

Yarama basmışam duz...

-Saqifi soruşursunuz? -

-Dərdin yanında olar.

Dünyanın "üzü bəzək, astarından cin hürksə də" şair duyğuları bəşəridir. Saqif müəllim qızının timsalında bəşərin bütün övladlarını düşünür:

Çox yüyürmə, biz piyada, o atlı,

Ha gözləsən gəlib çıxmaz ağ atlı,

Mən yemişəm, təzə aş boyatdı,

Sənin yerin deyil, qızım, bu dünya.

"Kiminə möhnət yükü, kiminə məzə, gah açılan qönçə, gah da xəzəl, yığvalı yatanlara dodaq büzən, sirri Tanrıya bəli bir möcüzə, gah köhnədən köhnə, gah da lap təzə dünyada" yaşamağa məhkum edilən söz adamının "ürəyində eşq deyilən bir od" olmasa, taleyi ilə, bəxti ilə qovğada zəfərə həsrət qalar. Bunu Saqif müəllim deməyin mənası yoxdur, özü əla bilir. Əsl şair bətnində od qoruyan, işıq bəsləyən ikicanlıdır, hər an od doğa bilər. Xalqı xilas edən od...

Şairin poeziyasında sevgi duyğuları ana xətt kimi öndə dayanır. Saqif müəllim:

Mən yazığın nəyi var, gəl məndən nəsə umma!

Girib xəyalındakı gözəllə bəhsə, uyma!

Qoy xətrinə dəyməsin, deyimmi kəsə - umma!

Mənim o yaşım deyil! - desə də hiss edirsən ki, o ruhən cavandır, qəlbə sevgi ilə limhəlim doludur, Hüseyn Arif demişkən, "ürək deyir yaşa hələ".

Ürək səhv eləməz, şair! Siz "mənim o yaşım deyil!" hökmini versəniz də sevdiyiniz gözələ, hətta "xəbərdarlıq" etməyi də unutmursunuz, təvəzökarlığınızdan və mərhəmətinizdən də qalmırsınız:

Bircə yol köks ötürsən, bir ahla kövrələrim,

Kirpiyinlə yolunu bağlama, kövrələrim,

Bilirəm ki, dolmusan, ağlama, kövrələrim,

Mənim o yaşım deyil!

"Mənim o yaşım deyil!" deməyin, şair, məhəbbət ölünce var. Həqiqi sevnələr zamanın keçməyini hiss eləməzlər. Həmişə düşünürsən ki, "mən səni görəndə elə dünənmiş, mən səni görəndən milyon il keçir". Sevgi "yenə əl eləyib mənə "gəl" deyir, doqqazdan bir uşaq səni çağırır" misralarını oxuyandan sonra səhvimi anladım, "məhəbbət ölünce var" deyən babalarımıza düzəliş etmək cəsarətindeyəm. Məhəbbət əbədidir!

Saqif müəllim ilk şeirini nə vaxt yazıb? Qoy özü desin:

Adını ağaca yazmışdım bir vaxt

adımla qoşa,

*Pozaraq toplama qanununu,
meydan oxuyaraq
ali riyaziyyata.*

*Nə xoşbəxt idim o anda,
Heç özüm də bilmədən
bəlkə də ilk şeirim*

Mən yazmışam, bax, onda.

"Sən orda yarıcansan, mən də burda yarıcan" deyən şairin "mənim o yaşım deyil!" misrasına kim inanar ki? Babamız Füzuliyə inanıram mən: "aldanma şair sözünə, əlbəttə, yalandır".

Şair daha sonra "səni görüb sakit necə keçim, de, bu atəşdən yanmasınmı içim, de, sevənlər çox, dünya yaman darsıqal, heç bilmirəm indi hara qaçım, de", söyləyərək ürəyinin erköyün sevənlər kimi sözə baxmamasından "şikayət"lənir. Sonra da "baxışından ürəyimə od düşüb" misrasıyla ürəyinə haqq qazandırır, "bir zalım balasının gözlərinə köçməyə icazə" istəyir, heç özü də "bilmədən" etiraf edir ki:

Bir zalım balası apardı getdi,

Bir baxsan sinəmə... hanı ürəyim?

Sevən ürək sirr saxlaya bilsəydi Məcnunun ilahi sevgisi dünyanı gəzərdimi, Saqif Qaratorpaq? Sevği büllur dağ çeşməsinin saf suyudur, özünə yer tapıb mütləq sevən ürəyi olayacaq və sonra da sərirləndəcək...

Saqif müəllimin Azərbaycan gözəllərinə müdrik tərbiyəçi, ağsaqqal öyüdü kimi səslənən "Seç" şeirində bu günümüzün eybəcərliklərindən gələcəyin analarını qorumaq missiyasını görürük. Qızların, gəlinlərin geyimini şair önə çəkəndə görkəmli Azərbaycan filosofu Asif Atanın bir fikrini xatırladım: "Paltar bədənə yarpaq ağaca yaraşan kimi biçilməlidir". İnam Atanın (Asif Ata) Mütləq İnam Ocağının Ruhsal Başçısı Safruhun məsləhətinə görə, gözəlliyi gözədən salmaq istəmirsinizsə, gözəli tərbiyələndirin.

Geyim həmişə gözəl olmalı, bədənə yaraşmalıdır. İnsan geyimində sərbəst hərəkət etməli, narahatlıq hissi keçirməməlidir. Bəzən müşahidə edirik ki, ictimai nəqliyyatda yol gədən, müxtəlif tədbirlərdə iştirak edən gözəl bir xanım dizdən yuxarı ətəyini tez-tez aşağı çəkir, gah da sinəsinin açıq yerlərini örtməyə çalışır və bu hərəkətləri ilə ətrafdakıların nəzərini daha qabarıq özünə cəlb edir, geyimində rahat olmadığı üçün çətin vəziyyətə düşür.

Saqif Qaratorpaq da gözəllərə "bacar öz əyninə yaraşanı seç, tez tanıtma hər yetənə yaxanı, hər su kimi ayağına axanı" məsləhətini verəndə "ilqarı yolunda vuruşanı seç" misrasıyla onun yoluna işıq salır ki, hər parıltıya inanmasın.

Söz adamı doğulub boya-başa çatdığı elin, obanın yetirməsidir. Sazlı, sözlü, gözəlləməli, ustadnaməli mühitin havasını udan, suyunu içən Saqif müəllim həm də ustad ozandır:

Haqq var, qənimli olub an anın,

Ananda məni də bircə an anın.

Qəlbi dağa dönər ata-ananın,

Oğul mərd danışa, qız qızıl gülə.

Şair həm də türk sevdalısıdır:

Eşq yardan gəlir,

Haqq dardan gəlir,

Türk hardan gəlir, -

Saz yaxşı bilir.

"Dədə Qorqud qopuzundan dərs alıb Füzulinin ələmindən süzülən, Babəkin al qanından su içən, Sibir çöllərini Cavidlə keçən, Sabirin sinəsində düyün-düyün dağ olan" şeirimizin ölməzliyindən birər-birər danışan Saqif müəllim mayası Türkün qaynar qanından tutulan Azərbaycan poeziyasına çoxillik səyahət edərək bu qənaətə gəlir ki, "həmişə var olacaq şeirimizə heç vaxt "vardı" deməyəcəyik. İnsanın əbədi yaşayacaq ən böyük kəşfi ilahi sözdür. Bir də "Adəmdən başlayıb Nuhdan, Füzuli könlündən ahdan gələn, Altaydan adlayıb, Dərbənddən keçən, Göyçənin, Kərkükün hıçqırtısı, Türkün bələkdəki qığıltısı, Hələbdə Nəsimi əzalı, sirli sözlü Yunus əbalı, Dədəmiz Qorquddan yadigar qalan, bitib-tükənməyən bir sevdə" - sazdı Türkün ikinci kəşfi. Söz və saz. Sözüün kiçik qardaşı sazla anladıb öz ovqatını Türk oğlu, "Cəngi" ilə, "Misri" ilə, "Ruhani" ilə, "Dübeyti" ilə, "Sarıtel" ilə. Ona görə də Türk, Turan köklü azərbaycanlıların qanı pakdır" deyirdi tariximizi yaxşı bilən V.L.Veliçko.

Hər şairin Vətənə bir şeir borcu, bir Vətən andı var. Ulu poeziyamızın bütün dönəmlərində belə nümunələrə rast gəlmişik. Saqif müəllimin Vətən andına da inanmamaq olmur, çünki "Türk canından keçər, andından yox":

Görsən ki, qorxuram bir qaşığı qandan,

Çevirə bilmirəm sözü gülləyə,

Nəyim var özün al, özün əlimdən,

Qalxmasam Nəsimi qalxan pilləyə,

Mənə oğul demə, Vətən, ay Vətən!

Saqif Qaratorpaq yaradıcılığı ilə, tariximizin keçmişini ilə bu günü arasında körpü sala bilir, uğurlu əlaqə, bütövlük yaradır, vətəndaş mövqeyini, vətənpərvərlik duyğularını dilə gətirir. Bu şeirlərdə özünü öyməyə, pafosa yer yoxdur. Qaçaq Kərəm, İsrafil ağa yurdunun yetirməsi təəssüflə onların ölməz ruhuna üz tutur:

Hanı siz görənlər, indi "bazardı",

Ömür amanatdı, həyat qumardı,

Yaralı aslanın meydanı dardı,

Çaqqallar öpüşür dodaq-dodağa,

"Hayıf, Qaçaq Kərəm, İsrafil ağa!"

Dərd deşib sinəmi yara eləyər,

Üyüm günümü qara eləyər,

Axı, kim Vətənə çarə eləyər,

Hanı yaxasını dartsa qırağa?

"Hayıf, Qaçaq Kərəm, İsrafil ağa!"

Şeir Barat Vüsalın bir misrasının təsirindən yaranmışdır.

Şair qəzəbini yumruq edib xalqımıza quduzcasına diş qırcayan tülkü, çaqqal sürüsünün başını əzmək əzmindədir. O, Asiya və Avropanı lərzəyə salan "Tanrının qırmançı" Attilanın, Metenin qılıncına tuş gələnlərin aqibətinin necə olduğunu qorxaq və xain düşmənlərimizə xatırladır:

Qəzəbini cilovlayıb içində,

Düşməni üstə yürüməyə hazırdı,

*Yarasının qaysağını qopartma,
Vulkan kimi püskürməyə hazırdı,
Hələ yaxşı tanımırsa bu xalq!
Şair elin ərənlərini qisasə, zəfəfərə haraylayır:
Vaxtdır, sıyr qılıncını,
Şax tut başının üstündə!*

Saqif müəllim "dünən Meteni görmüşdü, Köçəsgərə (şairin doğma yurduna -V.O.) gəlmişdi, - tonqallar çatmaq üçün Haçadağın başında! Yuxuları çin olmuşdu"...

Bir el qızına - Şahinə Könülə - "zərif bənövşəyə", "Təbriz deyəndə kövrələn, bir yuvasız quş görsə ürəyini verən", həm də "özünü oda, közə vuran Vətən və azadlıq aşiqinə yazdığı "Ürəyiniz yoxdumu?" şeirində şair zalım, ürəksiz adamların laqeydliyindən üzüldüyünü dilə gətirir:

*Daşıyır oğul kimi bu dövrənin dərđini,
Üzeyirin dərđini, Natəvanın dərđini,
Yüz çaqqal çəkə bilməz bir aslanın dərđini,
Siz, ey zalım adamlar, ürəyiniz yoxdumu?*

Şairin həssas ürəyi hətta vüqarlı Dədə Palıdın bir qolunun, budağının kəsilməsinə dözə bilmir. Meşənin hər ağacını bir insan kimi tanıyan, onlarla dərđləşən, onların kölgəsini cənnət sayan şairin ürəyini göynədən, görkəmli yazıçı İsmayıl Şıxlının təbirincə desək, sapı özümüzədən olan baltalardır, onların daşürəkliyi, daha doğrusu ürəksizliyidir. İstər-istəməz böyük şair Məmməd Arazın "Biz niyə bu günə düşdük, ay dədə?!" misrası yadıma düşdü. Saqif Qaratorpaq da qolu kəsimiş Dədə Palıdın faciəsini təkə təbiətin yox, millətin faciəsi kimi qiymətləndirir. Vay o günə ki, təbiət bizdən qisas alsın:

*Kəsdilər Babəkin qolları kimi!
Kəsdilər Təbrizin yolları kimi!
Sinənə Güllüstan dağı çəkdilər!
Zəngəzur, İrəvan dağı çəkdilər!
...Başının altına yastıq qoydular,
Məni də yuxuya verdi zalımlar.*

Şairin kövrək və yuxa ürəyini "qanadı qırılmış quşa, eşqin sonuncu xatasına, kiməsə çatacaq naməyə, çoxdan unudulan günaha, ilk dəfə öpülən qız əllərinə, qərib göyərçinə bənzəyən, vaxtsiz həsrətdən üşüyüb ovcuna düşən bir çinar yarpağı" da titrədir, mizrabın dilləndirdiyi sazın simi kimi ehtizaza gətirir. "Kövrək" kəlməsini elə-belə işlətmədim. Saqif müəllimin bir adsız şeirini oxuyanda mən də kövrəldim və qəlbimi yerindən oynadan şair sözünün gücünə vuruldum:

*Gül qoyan olacaqmı
qəbrim üstə görəsən,
üç il sonra, beş il sonra...
Ağlayan olacaqmı arxamca bir az.
Gözləri dolacaqmı
bir ürəyi yuxanın,
qara gözlü bir qızın,
alagöz bir oğlanın.
Həsrətini çəkəcəm bu saatın, o anın...
Qəbrim üstə gəlsəniz bir yol çəkin adımı,
Məzarımdan dikəlib lap qalxaram ayağa,
Mən öləndə qoymayın ruhumu darıxmağa.*

Bütün şairlər kimi Saqif Qaratorpaq da "günahkar"dı. Nədir onun "günah"ı?

*Mən günah etmişəm,
eşq də onun mində biri.*

Çağdaş şairlərdən qəzəl janrına müraciət edənləri barmaqla saymaq olar. Qəzəl yazılma texnikasından tutmuş mənə yükünə qədər elə mükəmməl olmalıdır ki, aşiqi sevginin qüdrətinə inandırın. İyirmi bir qəzəlin hər biri əruz vəznində olmasa da bir sevən qəlbini səmimi sevgi etirafıdır. Lirik qəhrəmanın əhdi, ilqarı bütövdür. Mən dəqiq bilmirəm, indiyə qədər çağdaş xanəndə və müğənnilər şairin qəzəllərini oxuyublarımı? Əgər oxumayıblarsa, bu qəzəllərə müraciət etsələr, sözün, mütaliənin qiymətdən düşdüyü dövrdə təvəvətli, orijinal fikirlərlə qarşılaşarlar, dinləyicinin, tamaşaçının qəlbinə yol taparlar:

*Yalvarsam əgər Fatehə taxtından enərdi,
Zalım balası, rəhm elə, sultan belə olmaz...
Ölsəm bu qubar ilə Köçəsgərdə basdırın,
Cismim torpağa dönüb qoy kam alsın Vətəndən...
Baş əyməmişəm kimsəyə mən, neyləyim, amma,
O lələ yanaq könlümə sultan olur-olsun...
Götürüb haqq qələmi həm gözə, həm qaşa çəkib,
İndi gözün sözünü bəlkə gedim qaşa deyim...
Saqif, demə dürr kimi qiymətli çox sözüm var,
Görmüsənmi öyünsün bircə arı bal ilə?!*

Saqif müəllim "Üç addım"ın üçüncü addımında 48 yaşına müraciət edir. Düzü, 48 yaş nədir ki, şair, söz sənətinə adaxlananların yaşı min illərlə ölçülür. Söz aşıqləri həmişə qocadır, yox, bağışlayın, həmişə müdrikdir demək istəyirdim, qırx səkkiz yaşda da, yüz yaşda da. Osman Sarıvəlli demişkən, hər kim yüz il yaşamasasa...

Saqif Qaratorpaq 48 yaşında bilirsinizmi, nə istəyir? Cavan oğlan kimi əzizlənmək:

*Dözüb hər məşəqqətə, özümü tox tuturam,
Gah sözlə oynayıram, şeirlə baş qatıram,
Gecələr kədərimi qucaqlayıb yatıram,
Mən ki uşaq deyiləm, kim məni əzizləyər?!*

Şair bir yol gedir, "bir qərib dərviş" kimi, "hər xatirəsi əl-çatmayan bir ada":

*Ömür-gün yol imiş əzəldən sona,
Gəlmişəm, gedirəm bu sona doğru.
Ruhum bir siyirilmiş qılınc kimidir,
Yüyürüb çatammır bir qına doğru.*

"Sevgi də bir oyundu", şair, "taleyin oyunu, dünən də "sevirməm" deyirdik, bu gün də, sabah da ruhumuz sevəcək. Çünki şairin "ömrü köhnə" olmur, o, həmişə kökdədir. "Sevgiyə yer qalıbsa, hələ sağdı ürək". "Bir gözəlin xətrinə", Məmməd İsmayıl demişkən, hələ yaşamağa dəyər bir az da...

"Vaxtın kəndirində oynamaq çətin olsa da, vaxtın qarını saçında" qürurla gəzdirmək şərəfli ömürdü, belə insanları hər yaşda sevirilər, Saqif Qaratorpaq!...

Həmişə seviləsiniz!

May 2019.